

Naam: E.H.B. Derksen
Datum: 27 mei 2024
Eenheid/Programma: Programma Zorg en veiligheid

Collegevoorstel

Onderwerp	Skaeve Huse
Advies	Bespreekstuk
Is er een uiterste behandeldatum?	
Portefeuillehouders	M. van 't Veld & E.J.F.M. van Mierlo
Openbaar	Openbaar
Raadsvoorstel of raadsbrief	Raadsbrief

Toelichting voor de openbare besluitenlijst:

Skaeve Huse is een concept dat zich richt op het huisvesten van mensen die moeite hebben om zich aan te passen aan reguliere woonomgevingen vanwege bijvoorbeeld psychische problemen. In Almelo zijn deze prikkelarme woningen nodig voor een aantal overlastgevende inwoners met complexe meervoudige problematiek en veiligheidsrisico's. Vooral in de binnenstad is een doorbraak nodig. Het college stemt in met het voorstel om de ontwikkeling van Skaeve Huse in Almelo verder uit te werken.

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van het "Verkenningsonderzoek en haalbaarheidsadvies Spreiding bijzondere woonzorg voor overlastgevende inwoners met complexe meervoudige problematiek en veiligheidsrisico's" (INT 91887 en 91888) en de daarin aangegeven urgentie van de ontwikkeling van woonplekken voor deze mensen te onderkennen.
2. Skaeve Huse te realiseren in Almelo, uitgaande van in eerste instantie 10 – 15 wooneenheden.
3. Opdracht te geven aan de algemeen directeur om de realisatie in Almelo van Skaeve Huse nader uit te werken en te starten met een onderzoek naar mogelijke locaties.

Inleiding

In de (binnen)stad leven mensen op straat die ernstige overlast en veiligheidsproblemen geven. Ze slapen op straat, bij huisjesmelkers, bij bekenden of in de nachtopvang. Ze staan niet open voor de aanwezige zorg en ondersteuning, geven overlast op straat en waar ze logeren. Soms is een pandverbod opgelegd vanwege onveilige situaties voor het personeel. Vaak leven ze in louche omstandigheden, waar sociale uitbuiting speelt. Ze mijden de gebruikelijke vormen van begeleid/beschermd wonen of wijzen die af. De meesten hebben verschillende problemen tegelijk. Ze zijn licht verstandelijk beperkt, hebben een detentieverleden, een verslavingsprobleem en/of een psychiatrisch probleem. Zij zijn nog wel in staat om zelfstandig een huishouden te voeren, al dan niet met begeleiding op afstand. Het zijn mensen die zich niet kunnen of willen aanpassen aan hun omgeving en het beste gedijen met rust en ruimte om zich heen in een prikkelarme omgeving.

De Wet Versterking regie op de volkshuisvesting is een belangrijke aanpalende ontwikkeling omdat deze wet aan gemeenten de opdracht geeft in te zetten op woningbouw voor aandachts- en urgentiegroepen (waar deze doelgroep ook toe behoort). Deze ontwikkeling is in het kader van de Fair Share discussie ook van belang voor de regiogemeenten. Uiteindelijk gaat het erom dat er mensen in Almelo zijn met een woonprobleem. Zij worden ernstig bedreigd in hun bestaanszekerheid, veroorzaken overlast en kosten de maatschappij veel geld. Een veelbelovende oplossing die wordt

voorgesteld, is de ontwikkeling van een netwerk van kleine woningen, genaamd Skaeve Huse. Elders in Scandinavië en Nederland, zoals in Nijmegen, is dit voor deze doelgroep een succesvolle oplossing gebleken. In de Tweede Kamer is 30 januari een motie aangenomen om Skaeve Huse landelijk in een programma op te nemen (zie bijlage INK119934).

Beoogd effect

Het beoogde effect is meer veiligheid en maatschappelijke rust in Almelo in combinatie met meer perspectief voor de doelgroep, lagere zorgkosten en een betere doorstroom in het beschermd wonen en de maatschappelijke opvang.

Argumenten voor

1.2 Meer veiligheid en maatschappelijke rust, lagere zorgkosten en meer perspectief voor de doelgroep

Door het verbeteren van de woonsituatie van mensen die nu veel op straat leven wordt meer rust gecreëerd. Mensen die langdurig dakloos zijn geven overlast, onveiligheidsgevoelens en maatschappelijke onrust. Nu vangen we deze mensen op in de maatschappelijke opvang, maar soms is zelfs dat niet meer toereikend. Dan gaan ze op straat zwerven en slapen ze in portieken, parkeergarages en bosjes. Het realiseren van Skaeve Huse draagt bij aan het verminderen van overlast in de gemeente en het verbeteren van de leefbaarheid. Tevens zorgt het voor minder maatschappelijke kosten en een betere doorstroom in voorzieningen voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. De Skaeve Huse zijn nadrukkelijk bedoeld voor Almeloëse inwoners.

2.1 De ongewenste situatie in de (binnen) stad aanpakken

Het verkenningsonderzoek geeft inzicht in de aard en omvang van de opgave. Tevens biedt het een advies en een mogelijke aanpak: realiseer Skaeve Huse. Hoewel daarin al een aantal suggesties (bijvoorbeeld kleinschaligheid en aantallen) zijn gedaan, vraagt dit nog nadere uitwerking. Zo geeft het onderzoek aan dat er een doelgroep is van 30 mensen in Almelo voor deze woonvorm. Vraag is wel of het haalbaar en nodig is om dan ook direct zoveel wooneenheden te realiseren. Daarom het voorstel om te starten met 10 tot 15 wooneenheden, voor Almeloërs. Dat is een stap in de verbetering van de situatie van overlast in de (binnen)stad.

2.2 Wettelijke taak

Gemeente Almelo heeft in het huisvesten van deze mensen een wettelijke zorgplicht en verantwoordelijkheid voor de uitvoering van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang (valt onder de WMO). Daarnaast heeft Almelo een belang, namelijk het verminderen van de overlast en vergroten van de veiligheid in de (binnen)stad. Ook de omliggende gemeenten Tubbergen, Twenterand, Wierden, Hellendoorn en Rijssen-Holten hebben hierin een taak¹. Deze regiogemeenten zijn actief betrokken bij het vraagstuk, de verkenning en de oplossingsrichting. Ze ondersteunen de ontwikkeling en koppelen de behoeftepeiling van deze woonvorm in hun gemeente aan hun woonzorgvisie.

3.1 Opdracht voor nadere uitwerking nodig

De urgentie is helder en de oplossing ook, maar het vraagt nog om nadere keuzes en daarvoor is informatie nodig. De opdracht van het college aan de algemeen directeur biedt de mogelijkheid voor verdere concretisering (financiële implicaties, aantallen, locaties, randvoorwaarden) van wat nodig is om de Skaeve Huse daadwerkelijk te realiseren.

Kanttekeningen

1.1 Uitstel van het besluit of niets doen

Het college kan de uitkomsten van het verkenningsonderzoek en het advies om Skaeve Huse te ontwikkelen naast zich neerleggen. De problemen met deze mensen en voor de (binnen)stad zullen dan niet verminderen. De praktijk van de afgelopen jaren laat zien dat overlast en onveiligheidsgevoelens zullen toenemen en de reguliere opvang niet afdoende oplossingen kan bieden.

¹ Voor de omgeving Enschede/Hengelo is deze woonvorm er al onder de naam 'paradijsvogelwoningen'.

2.1 Enkelvoudige aanpak

Dit vraagstuk kan worden benaderd vanuit één verantwoordelijkheid: sociaal domein, WMO. Het is echter complex en domeinoverstijgend (sociaal domein, stedelijke ontwikkeling, veiligheid). Succesvolle uitvoering van deze opdracht doet een beroep op menskracht vanuit diverse gemeentelijke eenheden en disciplines en bij verschillende partijen. Deze domeinoverstijgende inzet vraagt om integrale en projectmatige aanpak die de algemeen directeur kan organiseren.

Kosten, opbrengsten en dekking

Voor de realisatie van Skaeve Huse zijn er incidentele en structurele kosten. De kosten zijn afhankelijk van het aantal, de locatie en mogelijkheden van cofinanciering door bijvoorbeeld woningcorporaties en zorgkantoor Menzis. De gemeente Almelo neemt in de uitwerking van de begroting het voortouw en voert de regie vanuit de uitvoering van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Kosten voor de vervolgoedracht en (een deel van) de realisatie kunnen gedekt worden uit de centrumgemeentemiddelen en het hierbinnen gereserveerde innovatie-budget.

De kosten bestaan uit een aantal onderdelen (incidenteel en structureel):

1. Uitvoering opdracht ontwikkeling Skaeve Huse (projectleiding, personele inzet).
2. Grondkosten (grondpositie, boekwaarde, bouw- en woonrijp maken).
3. Woonunits (aanschaf, inrichting, onderhoud).
4. Exploitatie (verhuur, dagelijks toezicht)
5. Begeleiding bewoners (zorg, dagbesteding).

Bij de uitwerking van de begroting voor de realisatie van de Skaeve Huse trekken we samen op met de regiogemeenten, zorgaanbieders, zorgverzekeraar en de woningcorporaties. Daarbij gebruiken we voorbeelden in het land, zoals Amersfoort, Dordrecht en Enschede.

Uitvoering

In de opdracht voor nadere uitwerking van de ontwikkeling van Skaeve Huse staan de volgende onderdelen centraal. Voorstel is om deze opdracht projectmatig uit te voeren.

Aantal

Het onderzoek geeft aan dat er een mogelijke doelgroep is van 30 mensen in Almelo voor deze woonvorm. Vraag is wel of het haalbaar en nodig is om dan ook direct zoveel wooneenheden te realiseren. Voorstel is om in de uitwerking in eerste instantie te richten op een te ontwikkelen aantal van 10 - 15 Skaeve Huse in de gemeente Almelo. De regiogemeenten doen een nadere behoeftenanalyse voor Skaeve Huse in hun gemeenten en betrekken dit in hun woonzorgvisie.

Locatie

Het selecteren van geschikte locaties voor de ontwikkeling van Skaeve Huse kent een aantal criteria. Het is belangrijk dat de locaties voldoende afstand hebben tot dichtbevolkte gebieden, maar tegelijkertijd goed bereikbaar zijn voor zorgverleners en andere ondersteunende diensten. Belangrijke stap is daarom de opdracht om onderzoek doen naar mogelijke locaties voor de ontwikkeling van Skaeve Huse, rekening houdend met de daarbij behorende criteria.

Financiën

Het ontwikkelen en onderhouden van Skaeve Huse brengt kosten met zich mee, maar zal ook kosten besparen. De maatschappelijke kosten en baten zijn in het verkenningsonderzoek op hoofdlijnen geschat. Voor de realisatie van de Skaeve Huse is een gedetailleerd financieel plan nodig, dat de kosten voor de ontwikkeling, exploitatie en ondersteuning omvat.

Samenwerking

Een succesvolle realisatie en beheer van Skaeve Huse vraagt om samenwerking met onder meer zorginstellingen, woningcorporaties en buurtbewoners. Hoewel het hier gaat om locaties in een rustige omgeving met weinig prikkels, wat verder gelegen van bestaande woonbuurten (wel goed bereikbaar), is het belangrijk de omgeving goed te informeren.

Beleidsvorming

In de nadere uitwerking ontwikkelen we een helder beleidskader voor de ontwikkeling en exploitatie van Skaeve Huse, waarin onder andere criteria voor toewijzing, beheer, en ondersteuning zijn opgenomen. De Skaeve Huse zijn nadrukkelijk bedoeld voor Almeloërs. Dit wordt expliciet in de toewijzingscriteria opgenomen, zodat we voorkomen dat het een aanzuigende werking heeft op inwoners van buiten Almelo.

Monitoring en evaluatie

Hoe de Skaeve Huse bijdragen aan het beoogde effect gaan we bijhouden. Belangrijk daarin is om inzicht te krijgen in verhouding tussen de maatschappelijke kosten en baten. We evalueren het effect en kosten en baten tijdens de reguliere P&C-cyclus.

Collegebesluit over uitwerking

De nadere uitwerking van de ontwikkeling van de Skaeve Huse in Almelo zal inzicht geven in de kosten, de locaties, de begeleiding en de randvoorwaarden. Daarin zal het college met een besluit keuzes maken.

Raad informeren

De huisvesting van de doelgroep is uitvoering van de WMO. Tegelijkertijd heeft de ontwikkeling van deze wooneenheden ook bredere consequenties (ruimtelijk en maatschappelijk). Vandaar dat in deze fase de raad wordt geïnformeerd via de raadsbrief "Informeren Zorg & Veiligheid" (RAAD 8261). Voor de volgende fase is wellicht een andere vorm wenselijk. Bij de besluitvorming over de uitwerking zal de raad op een passende wijze worden betrokken.

Bijlagen

1. Verkenningsonderzoek Spreiding bijzondere woonzorg voor overlastgevende inwoners met complexe meervoudige problematiek en veiligheidsrisico's (INT-91887)
2. Haalbaarheidsadvies en plan van aanpak Skaeve Huse (INT-91888)
3. Motie Tweede Kamer Skaeve Huse (INK-119934)

Procesinformatie

Intern overleg

Het verkenningsonderzoek en het voorstel voor nadere uitwerking van Skaeve Huse is afgestemd met de eenheid Uitvoering Sociaal, team Veiligheid, eenheid Stedelijke Ontwikkeling en programma Zorg & Veiligheid.

Afstemming met portefeuillehouder

De betrokken portefeuillehouders (burgemeester van 't Veld vanuit Openbare Orde en Veiligheid, wethouder van Mierlo vanuit Zorg) hebben het collegevoorstel besproken in het programma-overleg Z&V van 27 mei 2024.

Directie-advies

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

Regulier